

ארגוני הטרור ברצועת עזה ממשיכים לעשות שימוש בתשתיות אזרחיות לפעילות טרור

11 באוגוסט 2024

עיקרים

ב-10 באוגוסט 2024, תקף חיל האוויר מפקדה של חמאס ושל הג'האד האסלאמי בפלסטין במתחם בית הספר אלתיבאעין בעיר עזה. על אף טענות חמאס לפגיעה מכוונת באזרחים, דובר צה"ל ציין כי חמאס הפכה בתי ספר, שבהם שוהים אזרחים, למרכזי פיקוד ושליטה, לאתרים לאכסון אמצעי לחימה ולהוצאת פעילות טרור נגד כוחות צה"ל ברצועת עזה ונגד שטח מדינת ישראל.

מאז תחילת המלחמה (7 באוקטובר 2023), הצטברו עדויות רבות אודות השימוש שעושים ארגוני הטרור ברצועת עזה, ובראשם חמאס, בתשתיות אזרחיות ובאוכלוסייה אזרחית לצרכי הלחימה.¹ כבר בתחילת הלחימה מצאו כוחות צה"ל שפעלו בשטח, כי ארגוני הטרור בנו חלק ניכר מרשת הפיקוד שלהם, מערכת המנהרות ומחסני אמצעי הלחימה בלב תשתיות אזרחיות, במיוחד בבתי חולים, בתי ספר, מסגדים ובתים פרטיים.

המשך הלחימה והרחבת פעילות צה"ל בשטח לאזורים נוספים (רפיח, ח'אן יונס), הביאה בין השאר לאובדן נכסים צבאיים של ארגוני הטרור, והתופעה של שימוש במתקנים אזרחיים והפעילות בקרב האוכלוסייה, תפסה תאוצה, כולל שימוש במתקני אונר"א ואף במחסות ובאזורים הומניטריים בהם שוהים תושבים שנעקרו מבתיהם. השימוש במוסדות ומתקנים אזרחיים לצרכים צבאיים אינו חדש והוא מהווה זה זמן רב אסטרטגיה מכוונת של חמאס וארגוני הטרור האחרים אשר הגיעו למסקנה בעקבות אירועים ומבצעים קודמים כי לחימה באזורים מאוכלסים והשימוש באוכלוסייה אזרחית כ"מגן אנושי" הוכיחו את עצמם הן במישור המבצעי והן במאבק על התודעה.

אסטרטגיה מכוונת זו מאפשרת לארגוני הטרור לצמצם את הפגיעה בנכסים הצבאיים שהם בנו במרחבים אזרחיים מתוך הנחה שהם יקבלו מעין "חסינות" מפני פעולות צה"ל כולל מבצעי סיכול ומניעה. זאת, תוך ניצול הידיעה כי צה"ל נמנע, עד כמה שניתן, מפגיעה באזרחים ומתקיפת מוסדות כמו בתי חולים, בתי ספר או אזורים מחסות לאזרחים. כמו כן גישה זו מאפשרת לארגוני הטרור לנהל מערכת הסתה ותעמולה שקרית נגד ישראל במסגרת המאבק על התודעה בזירה האזורית והבינלאומית תוך הצגת ישראל כמי שפועלת נגד מוסדות אזרחיים ונגד אזרחים חפים מפשע.

למותר לציין ששיטת פעולה של ניצול ציני ומכוון של אוכלוסייה אזרחית מהווה פשע מלחמה ופשע נגד האנושות והפרה בוטה של עקרונות היסוד בדיני הסכסוך המזויין של המשפט הבינלאומי, המחייבים

¹ להרחבה, ראו פרסום של מרכז המידע מתאריך 3 בינואר 2024: "[עדויות לשימוש שעושים ארגוני הטרור ברצועת עזה בתשתיות אזרחיות](#)"; ופרסום של מרכז המידע מתאריך 17 בנובמבר 2023: "[שימוש שעושה חמאס באוכלוסייה כ"מגן אנושי" ובמתקנים אזרחיים לצרכים צבאיים](#)".

אבחנה בין אזרחים ללוחמים ומסכנים את הכוחות. בצה"ל מודעים לתופעה של מיקום נכסים צבאיים בקרב האוכלוסייה האזרחית וחוזרים ומדגישים כי בתקיפות נגד אתרים רגישים שכאלה ננקטים תמיד צעדים לצמצום הסיכוי לפגיעה באזרחים ובכללם שימוש בחימוש מותאם לסוג התקיפה, חוזי מדויק ומידע מודיעיני.

שימוש במתקני אונר"א כתשתית טרור

◀ השימוש שעושים חמאס וארגוני הטרור הנוספים ברצועת עזה במתקני אונר"א אינו חדש. בתי הספר של אונר"א ומתקנים נוספים של הסוכנות כמו גם כלי רכב של הסוכנות (כולל אמבולנסים) שימשו גם בעבר את ארגוני הטרור לאחסון אמצעי לחימה, כמסתור לפירים של מנהרות וכמחסה לפעילי טרור כחלק מתופעה נרחבת של שימוש צבאי במתקנים אזרחיים. השימוש כולל הסתרת אמצעי לחימה, מיקום פעילים ומפקדות בבתי ספר וירי ושיגור רקטות מקרבת המתקנים. גם כאן ההנחה של חמאס ושאר ארגוני הטרור, העומדת בבסיס השימוש הצבאי במתקנים אזרחיים ובבתי ספר של אונר"א, הינה שישראל תירתע מלתקוף אותם ובכך ניתן להגביר את סיכויי שרידותם של הפעילים ושל אמצעי הלחימה.

כוחות צה"ל ליד מטה אונר"א בעזה (דובר צה"ל, 12 ביולי 2024)

מטה אונר"א

◀ ביולי 2024, פשטו כוחות צה"ל על מטה אונר"א בעיר עזה לאחר שהתקבל מידע מודיעיני כי במקום פועלות תשתיות טרור של חמאס והגא"פ לצורך הוצאת פעולות טרור. במתחם התנהלו קרבות מטווח קצר בין כוחות צה"ל לבין חוליות חמושות והתגלו חלקים להרכבת כלי טיס בלתי מאויש (כטב"ם), חדרי מבצעים לתצפיות ואמצעי לחימה רבים, בהם רחפנים שמטילים פצצות, רקטות, מקלעים, מרגמות, מטענים ורימונים (דובר צה"ל, 12 ביולי 2024). הנציב הכללי של אונר"א, פיליפ לזאריני, ציין כי חובה להגן על מתקני האו"ם ואסור להשתמש

בהם למטרות צבאיות או ללחימה, אולם נמנע מלהצביע באופן ישיר על השימוש של חמאס במתקני הסוכנות (חשבון X של פיליפ לזאריני, 15 ביולי 2024).²

מימין: חלקי כטב"ם שהתגלו במטה אונר"א; משמאל: אמצעי לחימה שנחשפו במטה (דובר צה"ל, 12 ביולי 2024)

◀ בפברואר 2024, איתרו לוחמי צה"ל פיר מנהרה שהיה ממוקם סמוך לבית ספר של אונר"א בעיר עזה. הפיר הוביל לתוואי תת-קרקעי ששימש את יחידת המודיעין הצבאי של הזרוע הצבאית של חמאס. במנהרה נמצאו שרתי מחשב ואמצעים מודיעיניים מגוונים. תוואי המנהרה עבר מתחת למבנה המטה המרכזי של אונר"א ברצועת עזה ומערכת החשמל של המנהרה הייתה מחוברת למבנה המטה המרכזי של אונר"א. בחיפוש שבוצע בתוך משרדי מטה אונר"א, אותרו אמצעי לחימה רבים וכן אמצעי מודיעין ומסמכים שהעידו כי אותם המשרדים שימשו את פעילי חמאס (10 בפברואר 2024).

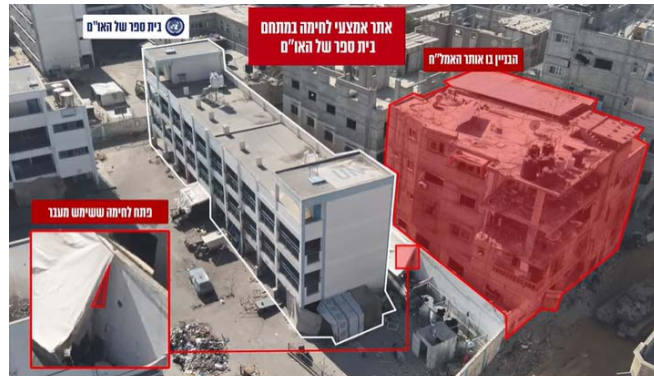

המנהרה מתחת למטה אונר"א (דובר צה"ל, 10 בפברואר 2024)

² בהקשר זה, יצוין כי חקירה פנימית של האו"ם קבעה ב-5 באוגוסט 2024 כי יש ראיות שמצביעות על כך שיתכן כי תשעה מעובדי אונר"א היו מעורבים במתקפת חמאס ב-7 באוקטובר 2023. בשל כך, הוחלט לפטר אותם.

◀ להלן מספר דוגמאות נוספות לשימוש של חמאס במתקני אונר"א:

◆ בפברואר 2024, פשטו כוחות צה"ל על מבנה במערב ח'אן יונס, בו אותרו אמצעי לחימה רבים ותחמושת. המבנה היה ממוקם צמוד לבית ספר של אונר"א ששימש מחסה הומניטרי לתושבים. שיטת הפעולה של המחבלים כללה מעבר מהיר דרך חרך בקיר בית הספר למבנה הסמוך, שם אוחסנו אמצעי הלחימה ומשם הם יצאו לביצוע תקיפות. (דובר צה"ל, 20 בפברואר 2024).

תיעוד המעבר בין המבנה לבין בית הספר (דובר צה"ל, 20 בפברואר 2024)

◆ במהלך פעילות באזור שג'אעיה, במזרח העיר עזה, נמצאו אמצעי לחימה בתוך בית ספר של אונר"א (דובר צה"ל, 27 ביוני-2 ביולי 2024).

◆ ב-16 ביולי 2024, תקפו מטוסי קרב פעילי טרור שפעלו בבית ספר של אונר"א במחנה הפליטים אלנציראת (דיר אלבלח). המקום שימש כתשתית לביצוע תקיפות נגד כוחות צה"ל ברצועת עזה (דובר צה"ל, 16 ביולי 2024).

◆ ב-18 ביולי 2024, תקף מטוס קרב של חיל האוויר מתחם של אונר"א בשכונת זיתון בעיר עזה ששימש כמפקדה של חטיבת העיר עזה בזרוע הצבאית של חמאס. בתקיפה נהרגו מספר פעילי טרור, בהם עאדל חמדיה, קצין המודיעין הצבאי של חטיבת העיר עזה, שהיה אחראי על בניית תמונת המודיעין של החטיבה לקראת מתקפת ה-7 באוקטובר 2023 ובהמשך היה אחראי על הכוונה של פעילות טרור נגד כוחות צה"ל ברצועה (דובר צה"ל 18-19 ביולי 2024).

◆ מטוסי קרב השמידו אתרי שגיור רקטות שהוצבו ליד שני מחסנים של אונר"א בדרום הרצועה ששימשו לחלוקת סיוע הומניטרי לאוכלוסייה האזרחית. האתרים שימשו לשיגור רקטות לעבר שטח ישראל, כולל לאזור לכיש (דובר צה"ל, 7 באוגוסט 2024).

שימוש במוסדות חינוך כתשתית טרור

◀ ארגוני הטרור ברצועה, ובעיקר חמאס, מנצלים גם את מוסדות החינוך, אשר רובם משתייכים לאונר"א, לשימושים צבאיים. גם בעבר חשפו כוחות צה"ל שימושים שונים בבתי הספר בין היתר לאחסון אמצעי לחימה, כמתחמי פיקוד, מוקדים לשיגור רקטות ופצצות מרגמה, ככניסות נסתרות למנהרות וכמסתור עבור פעילי הארגונים. ככל שנמשכת הלחימה ברצועה, מוצאים יותר ויותר פעילים מסתור במתחמי מוסדות החינוך שרובם משמשים כיום כמחסות לתושבים עקורים.

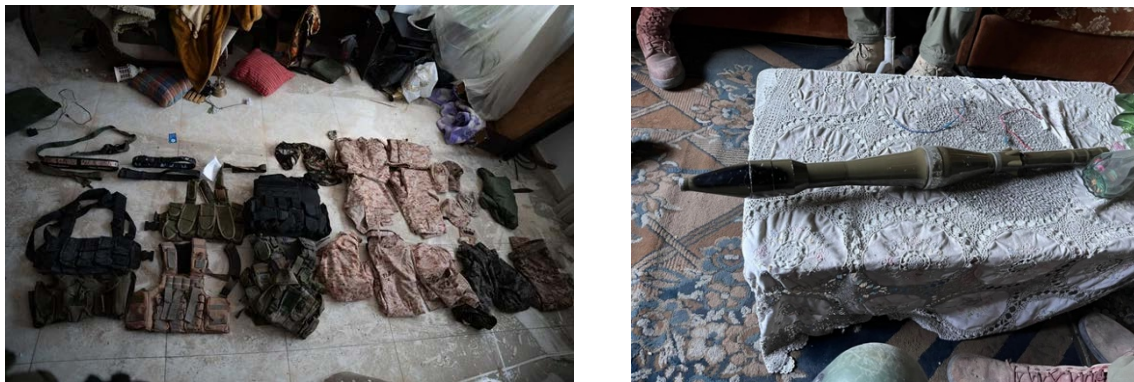
בתי ספר

◀ כוחות צה"ל איתרו מספר משגרי רקטות שהוטמנו סמוך לבית ספר של אונר"א באזור מחנה הפליטים אלבריג' שבמרכז הרצועה (2 בינואר 2024).

משגרי הרקטות שאותרו בסמוך לבית ספר של אונר"א (דובר צה"ל, 2 בינואר 2024)

◀ במהלך פעילות כוחות צה"ל במחנה הפליטים אלנציראת, נכנסו הכוחות לבית הספר אבראהים אלמקאדמה. הכוחות מצאו במקום סימולטור לחימה ועמדת תצפית. כמו כן נמצאו מספר מטענים רבי עוצמה שהיו מוכנים לשימוש והוחבאו בכיתות הלימוד ובחצר בית הספר (אתר צה"ל, 12 באפריל 2024).

אמצעי לחימה שאותרו בבית הספר באלנציראת (דובר צה"ל, 12 באפריל 2024)

◀ כוחות צה"ל איתרו והשמידו מספר משגרים מוכנים להפעלה ועשרות רקטות, חלק מהן אוחסנו על ידי חמאס בתוך בתי ספר במחנה הפליטים ג'אבליא בצפון הרצועה (דובר צה"ל, 23-25 במאי 2024). כמו כן דווח שפעילי חמאס ירו לעבר כוחות צה"ל ממתקני מחסה ובתי ספר באזור והקימו תשתיות תת קרקעיות במבנים אזרחיים (דובר צה"ל ותקשורת ישראלית, 30-31 במאי 2024).

משגרים של טילי כתף נגד מטוסים שאותרו בבית ספר בג'אבליא (דובר צה"ל, 26 במאי 2024)

◀ במהלך פעילות צה"ל ברפית, נורה טיל נ"ט מתוך בית ספר של אונר"א לעבר הכוחות. בעקבות זאת, פעלו הכוחות במתחם בית הספר, בו היו ממוקמים גם מסגד ומרפאה. הכוחות איתרו כלי נשק, רימונים ומדים, וחשפו בתוך הכיתות פירים שהובילו לרשת מנהרות רחבה. שלושה לוחמי צה"ל נהרגו בפיצוץ בפיר ממולכד במרפאה (דובר צה"ל, 30 במאי 2024).

◀ החל מיוני 2024, גברו התקיפות של חיל האוויר נגד מתחמים שחמאס והגא"פ הקימו בבתי ספר לצורך פיקוד ושליטה ולצורך מסתור והוצאת פעולות טרור נגד כוחות צה"ל ברצועה. בכל התקיפות, ננקטו צעדים מקדימים כדי למנוע פגיעה באזרחים, כולל שימוש בחימוש מדויק. להלן דוגמאות בולטות:

◆ ב-6 ביוני, לפנות בוקר, תקפו מטוסי חיל האוויר, על בסיס מידע מודיעיני, מתחם ששימש את חמאס בתוך בית ספר של אונר"א באלנציראת, שבו שהו פעילי נח'בה של חמאס ופעילי הגא"פ, אשר לקחו חלק במתקפה ב-7 באוקטובר 2023. פעילי הטרור יזמו ביצוע פיגועים מתוך בית הספר ותכננו לבצע פיגועים נוספים נגד כוחות צה"ל. צה"ל זיהה לפחות 17 פעילי חמאס וגא"פ שנהרגו בתקיפה (ערוץ הטלגרם של צה"ל, 6 ביוני 2024).

מימין: אזורי שהיית המחבלים במתחם בית הספר. משמאל: פעילי חמאס והגא"פ שנהרגו בתקיפה (ערוץ הטלגרם של צה"ל, 6 ביוני 2024)

◆ ב-4 ביולי 2024, הותקפו בית הספר אלקאהרה באלפרקאן ובית הספר מוסא בדוג' תפאח ששימשו כמקום מסתור עבור פעילי טרור שתכננו וביצעו פיגועים נגד כוחות צה"ל ברצועה (דובר צה"ל, 4 ביולי 2024).

- ◆ ב-6 ביולי 2024, תקף כלי טיס של חיל האוויר מבנים ששימשו כמקום מסתור וכאתר פעילות של פעילי טרור במתחם בית הספר אלג'אעוני שבמרכז רצועת עזה (דובר צה"ל, 6 ביולי 2024). לשכת ההסברה הממשלתית של חמאס טענה כי בתקיפה נגד בית הספר אלג'אעוני במחנה הפליטים אלנציראת, שבו שוהים כ-7,000 עקורים, נהרגו יותר מ-16 פלסטינים ונפצעו יותר מ-75 נוספים (ערוץ הטלגרם של לשכת ההסברה הממשלתית של חמאס ברצועה, 6 ביולי 2024). חמאס פרסמה הודעה, בה הכחישה שיש "גורמי התנגדות" בבית הספר והאשימה כי טענות צה"ל נועדו להצדיק את המשך "פשעי המלחמה" של ישראל (אתר חמאס, 6 ביולי 2024).
- ◆ ב-8 ביולי 2024, תקפו מטוסי קרב פעילי טרור של חמאס והגא"פ שעסקו בפעילות טרור במתחם בית ספר במרחב אלנציראת (דובר צה"ל, 9 ביולי 2024). כלי תקשורת פלסטיניים דיווחו על תקיפה שכוונה נגד חדר האבטחה בשער הראשי של בית הספר היסודי של אונר"א במחנה החדש באלנציראת (ערוץ הטלגרם של מחנה אלנציראת, 8 ביולי 2024).
- ◆ ב-14 ביולי 2024, תקף כלי טיס של חיל האוויר מספר פעילי טרור שזוהו בבית הספר אבו-עריבאן של אונר"א במחנה הפליטים אלנציראת. המבנה שימש את פעילי הטרור כמקום מסתור וכמוקד יציאה לפעולות טרור נגד כוחות צה"ל שפועלים ברצועת עזה (ערוץ הטלגרם של דובר צה"ל, 14 ביולי 2024). לשכת ההסברה הממשלתית של חמאס טענה כי 15 בני אדם נהרגו ושמונים נפצעו בתקיפה והאשימה את ישראל בביצוע "טבח מחריד נגד עקורים" ששהו בבית הספר (ערוץ הטלגרם של פלסטין אליום, 14 ביולי 2024).
- ◆ ב-27 ביולי 2024, תקפו מטוסי קרב את בית הספר חדיג'ה בדיר אלבלח, שם פעל מתחם פיקוד ושליטה של חמאס. במתחם הושמדו אמצעי לחימה רבים (דובר צה"ל 27 ביולי 2024). משרד ההסברה בממשל חמאס טען כי התקיפה בוצעה באמצעות שלושה טילים וכי לפחות 36 בני אדם נהרגו, בהם נשים וילדים (משרד ההסברה הממשלתי, 27 ביולי 2024).
- ◆ ב-1 באוגוסט 2024, בוצעה תקיפה מהאוויר נגד פעילי טרור במתחם בית הספר דלאל אלמע'רבי בשכונת שג'אעיה בעיר עזה. המתחם שימש כמסתור עבור פעילי טרור ומפקדים וכמוקד לתכנון פיגועים (דובר צה"ל, 1 באוגוסט 2024). כלי תקשורת פלסטיניים דיווחו כי בית הספר שימש כמקום מקלט לעקורים וכי חלק מהבניין קרס במהלך פעולות החילוץ (ערוץ הטלגרם של פלסטין אלא'ן, 1 באוגוסט 2024; אלג'זירה, 1 באוגוסט 2024).
- ◆ ב-3 באוגוסט 2024, בוצעה תקיפה מהאוויר נגד מתחם פיקוד ושליטה של חמאס בבית הספר חמאמה בעיר עזה. המתחם שימש את פעילי חמאס כאתר מסתור וכבסיס יציאה לפיגועים נגד כוחות צה"ל. כמו כן, במקום יוצרו ואוחסנו אמצעי לחימה והתקיימו אימונים והכשרות בהפעלת אמצעי לחימה (דובר צה"ל, 3 באוגוסט 2024).
- ◆ ב-4 באוגוסט 2024, בוצעה תקיפה מהאוויר נגד מתחמי פיקוד ושליטה של חמאס שהיו ממוקמים בתחומי בתי הספר חסן סלאמה ונצר בעיר עזה. על פי דובר צה"ל, בתי הספר שימשו את גדוד אלפרקאן

של חמאס כבסיס יציאה לפיגועים וכמקום מסתור עבור פעיליו. דווח שבתקיפה בבית הספר חסן סלאמה נהרג ג'בר עזיז, מפקד גדוד אלפרקאן, שהיה שותף להכנות ולאיימונים של הגדוד לקראת מתקפת ה-7 באוקטובר 2023 ואף נטל חלק בפשיטות על יישובי עוטף עזה (דובר צה"ל, 4-5 באוגוסט 2024). גורמי חמאס טענו כי בתי הספר היו מאוכלסים בעקורים והאשימה את ישראל בביצוע "טבח" (אתר חמאס, 4 באוגוסט 2024).

◆ ב-8 באוגוסט 2024, תקפו מטוסי קרב של חיל האוויר מתחמי פיקוד ושליטה של חמאס שפעלו בבתי הספר עבד אלפתח חמודה ואלזהראא שבדרג' תפאח בעיר עזה. המתחמים שימשו גם לתכנון ולהוצאה לפועל של פעולות טרור נגד כוחות צה"ל ונגד שטח מדינת ישראל (דובר צה"ל, 8 באוגוסט 2024). אנשי ההגנה האזרחית ברצועת עזה טענו כי 16 בני אדם נהרגו בתקיפה (ערוץ הטלגרם של ערוץ אלאקצא, 8 באוגוסט 2024).

◆ ב-10 באוגוסט 2024, תקף כלי טיס של חיל האוויר באמצעות שלושה חימושים מדויקים מפקדה צבאית של חמאס והגא"פ שמוקמה במסגד במתחם בית הספר אלמעבין בדרג' תפאח, אשר משמש גם כמחסה לתושבי העיר עזה. המפקדה שימשה את חמאס והגא"פ לקידום פעילות טרור נגד כוחות צה"ל ונגד שטח ישראל. לפי צה"ל, לפחות 25 פעילי טרור של חמאס והגא"פ נהרגו בתקיפה, בהם מפקדי מחלקות ומפקדי חוליות, ויש הערכות כי גם אשרף ג'ודה, מפקד חטיבת מחנות המרכז של הגא"פ, שהה במתחם (דובר צה"ל ותקשורת ישראלית, 10-11 באוגוסט 2024). לטענת חמאס, בתקיפה נהרגו לפחות מאה אזרחים, בהם ילדים, עובדי ציבור, אנשי דת ופרופסורים שאינם קשורים לפעילות צבאית (ערוץ הטלגרם של ערוץ אלאקצא, 10 באוגוסט 2024).

מימין: המתחם שהותקף בבית הספר אלמעבין. משמאל: 19 מפעילי הטרור שנהרגו בתקיפה (דובר צה"ל, 10 באוגוסט 2024)

אוניברסיטאות

◀ למרות שהאוניברסיטאות ברצועת עזה מגדירות עצמן כמוסדות אקדמיים, הן ידועות בפעילות הצבאית המתרחשת בתחומן. בולטת ביניהן היא האוניברסיטה האסלאמית בעיר עזה שהינה בעלת זהות אסלאמית רדיקלית, ואשר המהווה מאז הקמתה כמעוז חמאס. בתחומי האוניברסיטה מקיימים מזה שנים פעילי חמאס פעילות ענפה ובכלל זה פעילות אידיאולוגית מול הסטודנטים כמו גם פעילות צבאית הכוללת פיתוח אמצעי לחימה במעבדות האוניברסיטה ואחסון אמצעי לחימה.

◀ במהלך המלחמה פעלו לוחמי צה"ל, בהכוונה מודיעינית, באוניברסיטה האסלאמית. בכיתות הלימוד במתחם אותרו אמצעי לחימה רבים, מחסניות, תחמושת, דגלי חמאס וכספות שהכילו כספים למימון פעילות טרור. בסריקות נוספות במקום אותרו עשרות מחסני אמצעי לחימה שהכילו פצצות מרגמה, מטענים מוכנים להפעלה, רימונים, ציוד לחימה ומפות ששימשו את פעילי חמאס (דובר צה"ל, 9 בינואר 2024).

אמצעי לחימה שאותרו בשטח האוניברסיטה (דובר צה"ל, 9 בינואר 2024)

◀ כוחות צה"ל איתרו מערכת מנהרות המקשרת בין בית החולים התורכי, הגובל במחנות הפליטים במרכז העיר עזה, לבניין אוניברסיטת אלאסרא' בדרום העיר ואשר מגיעה עד אזור זייתון. מדובר במערכת בין חטיבתית, המשמשת לתנועת פעילים בין חטיבות שונות ברצועת עזה. המנהרות מחברות בין חטיבת המרכז לחטיבת העיר עזה ביניהם גדוד נציראת, צברא וזייתון (דובר צה"ל, 26 בפברואר 2024).

תוואי המנהרה (דובר צה"ל, 26 בפברואר 2024)

◀ כוחות צה"ל פעלו באוניברסיטה ששימשה כמפקדה של חמאס ואשר בוצע ממנה ירי לעבר הכוחות. במקום אותרו אמצעי לחימה וחביות נפץ. הכוחות גם הרגו חמוש שירה RPG מתוך המתחם (דובר צה"ל, 21 ביוני 2024).

אמצעי לחימה שהתגלו באוניברסיטה (דובר צה"ל, 21 ביוני 2024)

◀ ב-24 ביוני 2024, תקף מטוס קרב מבנה באוניברסיטה האסלאמית בשכונת צברא בעיר עזה. המבנה שימש פעילי טרור לצורך ירי נ"ט, תצפיות וביצע פעולות טרור נגד כוחות צה"ל ברצועת עזה (דובר צה"ל, 25 ביוני 2024).

שימוש במסגדים כתשתית טרור

◀ המסגדים הרבים המצויים ברצועת עזה משמשים את חמאס ושאר ארגוני הטרור הפלסטינים לא רק לצרכים דתיים, אלא גם לצרכים צבאיים. מסגדים משמשים להסתרת פעילי טרור, אחסון אמצעי לחימה, כבסיסי שיגור רקטות ופצצות מרגמה, בסיסים ליציאה לפיגועים וללחימה וכמקום להכשרת פעילי טרור. למותר לציין ששימושים אלה מהווים הפרה בוטה של דיני המלחמה הבינלאומיים וניצול לרעה של ההגנה המיוחדת הניתנת על פי החוק הבינלאומי לבתי תפילה. עדויות רבות לשימושים אלו נמצאו במהלך מבצעי צה"ל ברצועה כמו גם במלחמה הנוכחית.

◀ ב-2 בינואר 2024, דווח כי כוחות צה"ל הפועלים בשכונות אלדרג' ואלתפאח בצפון מערב עזה, השתלטו על תשתית טרור שהייתה ממוקמת בבית מפקד חטיבת העיר עזה של הזרוע הצבאית של חמאס. במהלך הפעילות איתרו הלוחמים אמצעי לחימה וממצאים מודיעיניים הקושרים את המסגד המרכזי הממוקם באזור למתקפת הטרור ב-7 באוקטובר (אתר צה"ל, 2 בינואר 2024).

אמצעי לחימה שאותרו באזור המסגד (דובר צה"ל, 2 בינואר 2024)

שימוש בבתי חולים ומרפאות כתשתית טרור

◀ בדומה לשימוש במסגדים, במהלך המלחמה התגלו תשתיות צבאיות רבות שמוקמו בבתי חולים ומרפאות ברחבי הרצועה.³ חמאס ושאר ארגוני הטרור מרבים לעשות שימושים צבאיים מגוונים בבתי חולים ומוסדות רפואיים. זאת, מתוך ידיעה, שצה"ל נמנע, ככל הניתן, מלתקוף מתקנים רפואיים והדבר מעניק מעין חסינות לתשתיות הצבאיות הממוקמות בהן. יש לציין שבפעילות צה"ל בחלק מבתי החולים נמצאו עדויות לכך ששהו בהם החטופים הישראליים.

◀ בין המוסדות הרפואיים בהם מיקמה חמאס תשתיות צבאיות בלט בית החולים אלשפאא', שבמערב העיר עזה, שהינו הגדול והחשוב מבין בתי החולים ברצועה. יצוין כי בבית חולים זה עשתה חמאס שימושים צבאיים מגוונים גם במבצע "עופרת יצוקה" (2008/2009) ו"צוק איתן" (2014). בין השאר שהו בבית החולים בכירי הזרוע הצבאית של חמאס, שהפכו חלק מהאגפים לשטחים סגורים. גם במלחמה הנוכחית נעשו שימושים מגוונים במתחם בית החולים והוא היה לאחד ממוקדי פעילות צה"ל שכוחותיו פשטו על מתחם בית החולים מספר פעמים. במהלך פעילות צה"ל בבית החולים נמצאו עדויות רבות לשימוש הצבאי שנעשה במתחם, כולל הסתרת חטופים ישראלים.

◀ ב-18 במרץ 2024, בשעות הלילה, יצאו כוחות צה"ל למבצע ממוקד (בפעם השנייה מתחילת המלחמה) בבית החולים אלשפאא', לאחר שהתקבל מידע מודיעיני לפיו פעילי חמאס, ביניהם בכירים, נמלטו לבית החולים והפכו אותו למפקדה ממנה ניהלו לחימה ופעולות טרור נגד כוחות צה"ל (דובר צה"ל, 21-25 במרץ 2024). במהלך הפעילות איתרו הכוחות כלי נשק ואמצעי לחימה רבים שהוסתרו בתוך מיטות חולים, תעלות מיזוג אוויר וקירות גבס בעלי דופן כפולה. כמו כן נתפס סכום של 11 מיליון שקלים בדולרים ודינרים אשר יועד למימון פעילות טרור (דובר צה"ל, 28-30 במרץ, 1 באפריל 2024).

אמצעי לחימה וכספים שאותרו בלשכת מנהל בית החולים אלשפאא' בעזה (דובר צה"ל, 18 במרץ 2024)

³ על השימוש שעושה חמאס בבתי חולים ראו פרסום מרכז המידע מ-11 בדצמבר 2023: "[השימוש שחמאס עושה בבתי חולים לצרכים צבאיים – אלשפאא' כמקרה מבחן](#)".

מימין: אמצעי לחימה שאותרו בבית החולים אלשפא' (דובר צה"ל, 20 במרץ 2024). משמאל: פעילי טרור שנעצרו (דובר צה"ל, 3 באפריל 2024)

◀ כוחות צה"ל פעלו במתחם בית החולים נאצר בח'אן יונס, בהתבסס על מידע מודיעיני לפיו מתבצעת במקום פעילות צבאית של חמאס. במהלך הסריקות במתחם, אותרו מרגמות, רימונים ואמצעי לחימה נוספים, כשחלקם היו מוסתרים בכלי רכב ששימש את פעילי חמאס לביצוע מתקפת ה-7 באוקטובר 2023. כמו כן נמצאו תרופות ועליהן שמות חטופים ישראלים. במהלך הפעילות נעצרו מאות מחבלים וחשודים בפעילות טרור שהסתתרו בבית החולים. בין העצורים, היו גם פעילי טרור שהשתתפו במתקפת ה-7 באוקטובר 2023 ואשר היו קשורים לחטופים (דובר צה"ל, 18 בפברואר 2024).

מימין: אמצעי לחימה שאותרו בבית החולים נאצר (דובר צה"ל, 16 בפברואר 2024). משמאל: התרופות הסגורות שנמצאו בבית החולים נאצר ולא נמסרו לחטופים (דובר צה"ל, 18 בפברואר 2024)

◀ אמצעי לחימה התגלו גם במרפאות ומתקנים רפואיים שונים ברחבי רצועת עזה:

◆ במהלך פעילות כוחות צה"ל בעיר עזה איתרו הכוחות, בתוך מרפאה, שקים של אונר"א המשמשים לחלוקת מזון, בהם החביאו פעילי חמאס אפודים צבאיים של פעילי כוח נח'בה (דובר צה"ל, 6 בינואר 2024).

אפודים צבאיים של חמאס שהוחבאו בתוך שקי אונר"א (דובר צה"ל, 6 בינואר 2024)

◆ בשכונת עבסאן, מזרחית לח'אן יונס, איתרו כוחות צה"ל במבנה ששימש כמעבדה רפואית משגר רקטות ורקטה ארוכת טווח שהוסתרו בתוך מקרר (25 בפברואר 2024).

משגר הרקטות שאותר בתוך המקרר (דובר צה"ל, 25 בפברואר 2024)

◆ במהלך פעילות בשכונת אלזיתון בעיר עזה איתרו כוחות צה"ל אמצעי לחימה רבים במרפאה (9 ו-11 במאי 2024).

◆ במרפאה בשג'אעיה שבעיר עזה, אותרו כמויות גדולות של אמצעי לחימה לצד ציוד של אונר"א (דובר צה"ל ותקשורת ישראלית, 2-9 ביולי 2024).

**מימין: אמצעי לחימה שאותרו במרפאה בשג'אעיה (8 ביולי 2024).
משמאל: אמצעי לחימה שאותרו במרפאה בשכונת אלזיתון (דובר צה"ל, 11 במאי 2024)**

שימוש בבתי מלון כתשתית טרור

◀ ארגוני הטרור הפכו גם מלונות לתשתיות טרור. כוחות צה"ל פעלו במלון בלו ביץ', על חוף הים בשכונת אלרמאל בעיר עזה, נגד עשרות פעילי טרור שהתבצרו במלון וירו טילי נ"ט. בבית המלון אותרה תשתית חמאס שכללה שבעה פירים שהובילו למנהרות ובתוכן חדרי שהייה עבור פעילי טרור. במנהרות נמצאו אמצעי לחימה רבים וכלי טיס בלתי מאוישים (דובר צה"ל, 5 בינואר 2024).

אמצעי לחימה שאותרו במלון (דובר צה"ל, 5 בינואר 2024)

שימוש בבתי אזרחים כתשתית טרור

◀ תפיסת הלחימה של חמאס ושאר ארגוני הטרור הפועלים ברצועת עזה שמה דגש על שימוש נרחב באזרחים כ"מגן אנושי" כדי להגן על פעילי הטרור מפני התקפות אוויריות וקרקעיות. תפיסת לחימה זאת יושמה על ידי ארגוני הטרור בהיקף נרחב במבצעי צה"ל הקודמים ברצועת עזה. פעילות זו כללה הסתרת פעילים ואמצעי לחימה בבתי אזרחים, שיגור רקטות מקרבת אזורים מאוכלסים, אילוץ אוכלוסייה שלא לעזוב את ביתה ועוד. השימוש הנפוץ באוכלוסייה נועד בעיקר להקשות על הפעילות המבצעית של צה"ל כדי לעשות שימוש מדיני, הסברתי ומשפטי נגד ישראל בפגיעות, הנגרמות לאזרחים.

◀ גם במלחמה הנוכחית, עשו ארגוני הטרור שימוש נרחב במרחבים אזרחיים מובהקים לצורך פעילות טרור. להלן דוגמאות בולטות:

◆ בפעילות בח'אן יונס, איתרו הלוחמים אמצעי לחימה שאותרו בארון ילדים (דובר צה"ל, 14, 15 בינואר 2024).

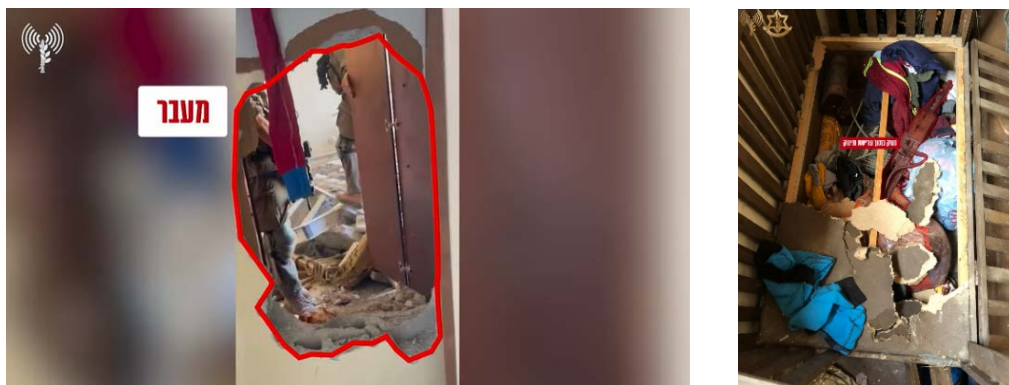
◆ במהלך פעילת כוחות צה"ל במערב רפיח, איתרו הכוחות והשמידו פירי מנהרות ותשתיות טרור לצד אמצעי לחימה רבים, כלי נשק ומטענים ממולכדים שהיו בבתי אזרחים (דובר צה"ל, 23-26 במאי 2024).

**מימין: אמצעי לחימה שאותרו בארון ילדים (דובר צה"ל, 15 בינואר 2024).
משמאל: אמצעי לחימה שהתגלו בבית ברפיח (דובר צה"ל, 26 במאי 2024)**

◆ בפעילות ברפיח, איתרו הכוחות אמצעי לחימה שהוסתרו בעריסת תינוק (דובר צה"ל, 7-9 ביוני 2024).

◆ כוחות צה"ל איתרו מעברים שפעילי הטרור פרצו בקירות של בתי מגורים ברפיח כדי לעבור בין המבנים במטרה לבצע מארבים לכוחות תוך שימוש באזרחים כ"מגנים אנושיים". באחד מבתי המגורים, אותר פיר מנהרה בחדר אמבטיה. בנוסף, מטוס קרב של חיל האוויר תקף חוליית מחבלים שהסתתרה בדירה ששימשה כתשתית טרור, בתקיפה חוסל סגן מפקד המערך האווירי של חטיבת רפיח (דובר צה"ל, 8 באוגוסט 2024).

**מימין: אמצעי לחימה שהתגלו בעריסת תינוק (אתר דובר צה"ל, 7 ביוני 2024).
משמאל: מעבר שהתגלה בתוך ארון בגדים (דובר צה"ל, 8 באוגוסט 2024)**

שימוש במרחבים הומניטריים כתשתית טרור

◀ גם המרחבים ההומניטריים אליהם פונתה האוכלוסייה מצפון הרצועה ומדרומה משמשים את ארגוני הטרור לצורך היטמעות של פעילים, בהם מפקדים בכירים, בקרב האזרחים ולצורך שיגורי רקטות וביצוע פעולות טרור במטרה לגרום לתגובה מצד צה"ל שתפגע באזרחים.

◀ ב-13 ביולי 2024, סיכל חיל האוויר את ראש הזרוע הצבאית של חמאס, מחמד אלצ'יף, ומפקד חטיבת ח'אן יונס של חמאס, ראפע סלאמה, יחד עם פעילי טרור נוספים בתקיפה נגד מתחם שבו הסתתרו בח'אן יונס.

המתחם היה שטח פתוח, עם מספר מבנים וסככות, בקרבת המרחב ההומניטרי שבו שוהים אזרחים רבים (דובר צה"ל, 13-14 ביולי 2024).

ב-24 ביולי 2024, בוצעו מספר שיגורי רקטות מהמרחב ההומניטרי בח'אן יונס. הרקטות לא חצו לשטח ישראל ונפלו במרחב בית ספר אלקררה של אונר"א בח'אן יונס. נציגים מארגוני הסיוע הבינלאומיים דיווחו כי שני אזרחים ומספר אזרחים נפצעו כתוצאה מפגיעת הרקטות (דובר צה"ל, 25 ביולי 2024).

שיגור רקטות מהמרחב ההומניטרי שפגעו בבית ספר בח'אן יונס (דובר צה"ל, 25 ביולי 2024)

ב-6 באוגוסט 2024, תקף חיל האוויר סדנת ייצור אמצעי לחימה של חמאס והגא"פ שפעלה במרחב ההומניטרי בדיר אלבלח (דובר צה"ל, 7 באוגוסט 2024).

ב-7 באוגוסט 2024, איתרו כוחות צה"ל בורות שיגור לרקטות בציר פילדלפי, בגבול רצועת עזה ומצרים, במרחק של עשרות מטרים ממאגר הדלק הגדול ביותר ברצועת עזה. פגיעה במתקן הדלק כתוצאה משיגור כושל של רקטות היה עלול לסכן את חייהם של עשרות אלפי אזרחים ששוהים בקרבת המאגר (דובר צה"ל, 8 באוגוסט 2024).

בורות השיגור של הרקטות ליד מאגר הדלק (דובר צה"ל, 8 באוגוסט 2024)

מבני ציבור כתשתית טרור

ארגוני הטרור עשו שימוש גם במבני ציבור ובמוסדות שלטון. בלילה שבין 6-7 ביולי 2024, תקף כלי טיס של חיל האוויר את מבנה עיריית ח'אן יונס ששימש את חמאס לפעילות צבאית. במבנה פעל גם פיר מבצעי שהיה מחובר לתוואי תת קרקעי ושימש מקום מסתור וכינוס עבור פעילים של הזרוע הצבאית של חמאס (דובר צה"ל, 7 ביולי 2024).

בתי קברות כתשתית טרור

◀ ארגוני הטרור עשו שימוש גם בבתי קברות, לרוב כבסיס להצבת משגרי רקטות, וכחלק מתוואי המנהרות. בינואר 2024, נכנסו כוחות צה"ל למנהרה תת קרקעית שהייתה ממוקמת תחת בית הקברות בבני סהילא, ממזרח לח'אן יונס. בתוך המנהרה, בה שהו מספר מחבלים, איתרו הכוחות משרד של מפקד הגדוד המזרחי של חטיבת ח'אן יונס ממנה ניהל את מתקפת הטרור ב-7 באוקטובר 2023. כמו כן אותרו חדרי מבצעים וניהול לחימה גדודי וחדרי שינה של בכירים. המנהרה הייתה חלק ממבוך תת קרקעי מסועף, אורכה כקילומטר, עומקה כעשרים מטרים והיא כללה מספר מתחמים (דובר צה"ל, 29 בינואר 2024).

מימין: תוואי המנהרה (אתר צה"ל, 29 בינואר 2024). משמאל: תיעוד מתוך המנהרה (דובר צה"ל, 29 בינואר 2024)